

pisu jako výstavce význam podpisu firmy B. Ale, i kdyby se přisvědčilo právnímu názoru odvolacího soudu, že předpis čl. 44 obch. zák. má jen ráz policejní a že za jeho porušení ukládá zákon provinilci jen pořádkovou pokutu, ač doslov čl. 45 obch. zák. tomu nenasvědčuje, nebylo by lze z toho ještě dovozovati, že by k podpisu směnky za firmu vzhledem ke zvláštním předpisům směnečného zákona postačil již pouhý podpis prokuristy, třeba s dodatkem p. p. Prokurista jest sice oprávněn předsevzítí za principála veškeré úkony a právní jednání soudní i mimosoudní, která s sebou přináší provozování obchodní živnosti bez zvláštní plné moci — až na zcizení a zavazení nemovitosti (čl. 42 obch. zák.) — tudíž podstoupiti i závazky směnečné, nelze však přehlédnouti, že podle směnečného zákona se vyžaduje, jak již bylo uvedeno, k platnosti směnky podpis výstavců jménem neb firmou (§ 3 čís. 5 sm. zák.), takže, měla-li by býti výstavcem firma B., bylo by nezbytno, by ona neb její prokurista (čl. 44 obch. zák.) podepsali firemně. Posléze jest uvéstí, že předpis § 103 sm. zák. tu vůbec nedopadá, zvláště, ano bylo odvolacím soudem zjištěno, že Erich S. byl prokuristou firmy B., takže jeho plná moc i k podstoupení závazků směnečných vyplývala již ze zákona (čl. 42 obch. zák.).

Čís. 10891.

Byl-li předmětem koupě na splátky kromě losů také československý zlatý dukát, byl porušen nejen zákaz § 2 a) zákona ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. zák., nýbrž i zákaz § 1 téhož zákona. Celá smlouva jest nicotna podle § 879 obč. zák.

(Rozh. ze dne 20. června 1931, Rv II 337/30.)

Dne 23. listopadu 1927 nabízel zástupce strany žalované podle tištěného prospektu straně žalující 15 československých státních losů premiových (stavebních v nom. hodnotě po 100 Kč, 15 československých losů červeného kříže v nom. hodnotě po 20 Kč, 15 srbských státních losů tabákových v nom. hodnotě po 10 frcs., 15 tureckých státních losů premiových v nom. hodnotě po 400 frcs. a jako premii jeden československý zlatý dukát proti zaplacení 24 měsíčních splátek po 500 Kč. Tuto nabídku strana žalující přijala a obdržela pak prodejní listinu ze dne 11. ledna 1928, podle níž jí byly prodány shora uvedené losy a slíben dukát jako premie, a to za úhrnnou kupní cenu 12.000 Kč, která měla býti zaplavena ve 24 měsíčních splátkách po 500 Kč kromě dalších poplatků za kolky, daň a poštovné úhrnem 300 Kč. Ceny jednotlivých losů nebyly uvedeny v prodejní listině. Na kupní cenu zaplatil žalobce v době od 23. listopadu 1927 včetně do března 1929 celkem 7.300 Kč, úroky zaplacených splátek činily do dne žaloby úhrnem 300 Kč. V žalobě, jíž se domáhal žalobce na žalovaném zaplacení 7.600 Kč, tvrdil žalobce toto: Prodejní listina neodpovídá podmínkám § 2 b) zák. o prodeji losů na splátky, poněvadž prodejní ceny jednotlivých druhů losů nejsou jednot-

livě uvedeny a mimo to jest prodej losů spojen s věnováním zlatého dukátu, tedy s jiným právním obchodem, což odporuje § 2 a) zák. o prodeji losů na splátky. Nelze žádati na žalobci, by na základě neplatného obchodu konal další splátky a, ježto ani žalovaná nemůže býti přinucena k tomu, by mu vydala losy v případě, že by v zaplacení pokračoval, a žalovaná ponecháním konaných splátek bezdůvodně byla obohacena, žádá pod titulem *condictionis ob causam datam*, by mu byly vráceny dosud zapravené splátky. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby. Důvody: Podle § 2 zákona ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. zák. nesmí se spojení zcizení losů na splátky po živnostensku provozované s jiným právním obchodem (§ 2 a) a prodejní listina musí obsahovati kupní cenu, která se má zaplatiti za každý jednotlivý prodaný los [§ 2 b)]. Těmto předpisům nevyhovuje kupní smlouva, o niž jde. S prodejem losů bylo spojeno věnování zlatého dukátu jakožto premie. Lze připustiti, že žalovaná firma nebyla toho názoru, že nabízí dukát s losy ke koupi (ačkoliv jej uvádí v prodejní listině mezi prodanými cennými papíry ovšem s dodatkem »eine Premie«). Dukát tedy slíbila jako dar. Ale také slib daru, který byl přijat, jest právním obchodem, ovšem nežalovatelným (§§ 938, 943 obč. zák.). Spojení prodeje losů na splátky s darem dukátu přičí se tedy bezpochyby předpisu § 2 a) cit. zák. právě jako podle shora uvedeného prodejní listina neodpovídá ustanovení § 2 b) cit. zák. Že nebylo dbáno předpisů zák. čís. 90/1878, má v zápětí nežalovatelnost smlouvy pro obě smlouvající strany (viz odůvodnění v rozhodnutí nejv. soudu čís. 8252 sb. n. s.). Nežalovatelnost o sobě neměla by ovšem v zápětí, že by žalobce mohl jednostranně žádati zpět, co plnil. Neplyne však ani z toho, že § 2 zákona ze dne 7. listopadu 1862, čís. 85 ř. zák. prohlašuje, že nelze soudně žádati plnění zcizení, přičicího se ustanovením § 1, že by jinak šlo o platný závazek. Jest vyvozovati z uvedených ustanovení samých, jaký účinek to má, že jich nebylo dbáno, zejména an platný právní řád nezná všeobecný pojem naturálních závazků a § 1432 obč. zák. shrnuje čtyry naprosto různé případy závazků nežalovatelných. Pokud se především týče ustanovení, že nelze spojení zcizení losů na splátky po živnostensku provozované s jinou právní smlouvou, obsahuje tento předpis bezpochyby absolutní zákaz. Smlouva, přičící se tomuto zákazu, jest tedy podle § 879 obč. zák. první věta nicotná. Ale ani § 2 b) zák. čís. 90/78 neobsahuje jen předpis formální. Upravuje obsah kupní smlouvy, která má býti uzavřena, zejména způsob stanovení kupní ceny. Předepisuje-li zákon pro určitý druh smlouvy určitý obsah, není nedostatkem »formálností«, nebylo-li ustanovení dbáno, neboť formálností jest jen zevnější, nikoliv vnitřní forma smlouvy. Nedostává se podstatné náležitosti právního obchodu právě tak, jako kdyby u smlouvy kupní chybělo ustanovení ceny (§ 1054 obč. zák.) anebo u smlouvy nájemní strany se nedohodly o předmětu nájmu anebo o nájemném (§ 1094 obč. zák.). V takových případech nejde o platnou smlouvu a je také v souzeném případě žalobce oprávněn žádati, by mu pro nicotnost smlouvy podle §§ 878, 1447 obč. zák. bylo vráceno to, co plnil a to tak, by žalovaná strana z jeho škody neměla

zisk. Žalovanou stranu nelze považovati za bezelstného držitele, poněvadž zavinila neplatnost smlouvy, davši do smlouvy ustanovení příčíci se zákonu a znala, neb alespoň musela znáti podle své živnosti nepřipustnost obsahu smlouvy. O d v o l a c í s o u d napadený rozsudek potvrdil. D ů v o d y: Po právní stránce tvrdí žalovaná strana, že premie jednoho československého dukátu není právním obchodem spojeným s prodejem losů, nýbrž neznámá nic jiného, než že se sjednaná kupní cena, splatná v určitých splátkách určitého dne dospělých, při správním a pravidelném placení veškerých lhůt snižuje o 1 čsl. dukát, který dostane strana žalující in natura. Avšak, nehledíc ani k tomu, že žalovaná strana v řízení první stolice toto stanovisko nezaujímal, odporuje tomuto výkladu doslov prospektu a prodejní listiny, v nichž jest jeden československý dukát uveden jako předmět kupní smlouvy, k jehož dodání po zapravení splátek se prodatelka zavazuje. Poněvadž tento předmět jest zcela rozlišný od ostatních předmětů kupní smlouvy (losů) a s nimi nikterak nesouvisí, spatřuje právem první soudce v tomto ujednání samostatný právní obchod, při čemž jest lhostejno, zda tento obchod má býti posuzován jako kup, či jako dar. Jest zřejmo, že slib premie nesleduje jiný účel, než aby byli přilákáni kupitelé, a právě ustanovením § 2 a) zák. ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. zák. má býti čeleno takovému postupu prodatelů losů na splátky. Zákaz § 2 a) cit. zák. týká se losového obchodu na splátky jako takového a jeho materiálního obsahu, obsahuje tudíž essentialia negotii. Totéž platí o zákazu § 2 písm. b) cit. zák., že prodejní listina musí obsahovati kupní cenu, která se má zaplatiti za každý jednotlivý prodaný los. Toto ustanovení platí i tehdy, když v listinách jest uvedena nominální cena losů a kupitel má možnost, zjistiti kursovní ceny jednotlivých losů, takže si po případě sám cenu jednotlivých losů může vypočísti. Neboť ustanovení zákona má právě za účel, by kupitel nebyl ponechán v nejistotě a v nejasnosti o kupní ceně jednotlivého losu, a to ani tehdy, kupuje-li skupinu losů jako celek. Poněvadž zákon čís. 90/1878 nepraví, co má nastati, došlo-li ke zcizení losů s porušením (nedbáním) podmínek § 2, jest sankci hledati v zákonu ze dne 7. listopadu 1862, čís. 85 ř. zák., kde ve zcela stejném případě jest ustanovena sankce nežalovatelnosti, která se tu rovná nezávaznosti, neplatnosti v nejširším smyslu slova, poněvadž zákonodárce nechce, by strany byly vázány na smlouvu. Následkem toho jest strana, která přijala plnění zcela nebo částečně na základě takového neplatného jednání, povinna, plnění vrátiti. Odvolatelka poukazuje k tomu, že podle § 1432 obč. zák. placení dluhu, který jest neplatný jen z nedostatku formálnosti, nebo který zákon jen nedopouští stíhati žalobou, nemůže býti žádáno zpět, po případě že by žalobce mohl požadovati vrácení svého plnění jen kondikcí podle § 1447 obč. zák., to však jako na bezelstném držiteli. Ale ustanovení § 1432 obč. zák. nemůže se strana žalovaná ve svůj prospěch dovolávati, poněvadž v souzeném případě šlo o dvoustranný závazek, který byl částečně splněn jen stranou žalující, kdežto žalovaná strana neposkytla žalobci žádné plnění. § 1432 obč. zák. však předpokládá, že smlouvu splnily obě strany. Žalobce, který jedině plnil, jest

proto oprávněn žádati vrácení svého plnění kondikcí. Že žalovaná strana musí vrátiti žalobci vše, co od něho obdržela jako plnění, aniž jest oprávněna ponechat si část ke krytí případných výloh, vysvítá též z ustanovení § 2 zák. čís. 85/1862, podle něhož strana, která druhého klamala nebo ze zaviněné nevědomosti nebo nedbalosti zkrátila nebo z jeho škody měla užitek, jest za to podle platných zákonů zodpovědna. Z tohoto ustanovení vysvítá, že závazek žalované k vrácení plnění žalobci jest dalekosáhlejší než závazek bezelstného držitele podle §§ 1432, 1447 obč. zák. Neboť, kdyby žalobci nebylo vráceno vše, co na losy zaplatil, utrpěl by tím škodu, z níž by měla žalovaná užitek. Ostatně nelze žalovanou ani uznati za bezelstného držitele. Neboť jako odborná firma musila znáti zásadní předpisy zákona o losových splátkových obchodech, které, jak shora uvedeno — v souzeném případě nedodržela. Jako obmyslný držitel ručí za hodnotu věci a musí nahraditi její užitky ať vybrané ať zanedbané (§ 335 obč. zák.), t. j. ony, které by byl plátce sám získal. Ani v tomto případě nebyla by tudíž žalovaná oprávněna odpočítati si od peněz žalobcem zaplacených výlohy, které jí vznikly při uzavření kupní smlouvy se žalobcem.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Dovolání opřené o dovolací důvody podle § 503 čís. 2, 3 a 4 c. ř. s. není oprávněno. I z prospektu, i z prodejní listiny plyne, že předmětem kupní smlouvy byl kromě losů také ještě jeden československý zlatý dukát. Jest lhostejné, že tento dukát byl označen jako »premie«, neboť kupní cena 12.000 Kč, která měla býti zapravena ve 24 měsíčních splátkách po 500 Kč, byla ujednána úhrnkem i za losy i za zlatý dukát. Nešlo tedy o dar, což nepřímou uznává i dovolatelka, dovozujíc v dovolání, že šlo o určení kupní ceny, která jest pro řádného plátce vlastně o jeden československý dukát menší. Nižší soudy posuzovaly smlouvu, pokud jde o prodej dukátů, jen s hlediska § 2 a) zákona ze dne 30. června 1878, čís. 90 ř. zák., ježto s prodejem losů na splátky byl spojen jiný právní obchod. Avšak při správném právním posuzování věci jest ve zmíněné kupní smlouvě spatřovati po živnostensku provozované zcizení losů spojené se splátkovým obchodem týkajícím se i jiných hodnot, neboť i zlatý dukát byl žalobci prodán na splátky spolu s losy. Tím byl porušen nejen zákaz § 2 a) zákona čís. 90/1878, kde se mluví jen o »jiném právním obchodě«, nýbrž i zákaz § 1 téhož zákona, podle něhož jest výslovně zapovězeno zcizovati po živnostensku losy ve spojení s obchodem na splátky, týkajícím se jiných hodnot. Zakazuje-li zákon přímo tu kterou smlouvu, to jest smlouvu o ten který předmět, projevuje tím zřejmě, že ji nechce nechat platiti. Proto je smlouva, o kterou tu jde, podle správného právního posouzení věci nicotná podle všeobecného zákazu § 879 obč. zák. (Srovnej rozhodnutí čís. 5054 sb. n. s.) Byla-li tudíž kupní smlouva nicotná z důvodů věcných, nelze tu vůbec použití ustanovení § 1432 obč. zák., nýbrž jest žalobci přiznati právo, žádati podle zá-

sady §§ 877 a 934 obč. zák. uvedení v předešlý stav. V souzeném případě jest uvedení v předešlý stav provést tak, že žalovaná vrátí žalobci, co od něho přijala jako plnění smlouvy od původu nicotné. I podle § 921 obč. zák. jest při jednostranném ustoupení od smlouvy dbáti toho, by žádná strana neměla zisk ze škody strany druhé, a žalobce by byl poškozen na prospěch žalované, kdyby si ponechala, co jí zaplatil. Pokud by vůbec v této rozepři záleželo na bezelstnosti příjemkyně plnění, usoudil odvolací soud správně, že žalovanou nelze uznati za bezelstnou držitelku toho, co jí žalobce plnil, protože porušila předpisy zákona o losových obchodech, jež jako odborná firma musila znáti. Nemůže se proto žalovaná ve svůj prospěch dovolávat ustanovení § 1447 obč. zák. o bezelstném držiteli a řízení není vadné, nebyly-li provedeny důkazy o jejich vzájemných nárocích, které opírá o to, že prý byla bezelstnou držitelkou. Poukaz odvolacího soudu k ustanovení § 2 zákona ze dne 7. listopadu 1862 čís. 85 ř. z. byl vzhledem k vyloženému právnímu stanovisku zbytečný. Nemají proto význam dovolatelčiny vývody, vytýkající rozpor se spisy podle § 503 čís. 3 c. ř. s. proto, že napadenému rozsudku byl za základ položen předpoklad, že plnil jen žalobce, kdežto žalovaná neposkytla žalobci žádné plnění, a že žalovaná firma způsobila žalobci škodu. Ježto jde o smlouvu nicotnou z důvodu § 1 zákona čís. 90/1878, není třeba uvažovati o další otázce, jaké následky má skutečnost, že prodejní listina proti předpisu § 2 b) téhož zákona neobsahovala kupní cenu každého jednotlivého prodaného losu. Otázku tu řešil ostatně nejvyšší soud již v rozhodnutích čís. 8252 a 9561 sb. n. s.

Čís. 10892.

Byla-li proti žalobě o nepatrnou pohledávku vznesena námitka místní nepřislušnosti soudu a žalovaný pak vznesl mezitímní určovací návrh, jež ocenil nad hranici nepatrných věcí, žalovaný napadl usnesení o námitce místní nepřislušnosti, rozhodnutí ve věci samé i rozhodnutí o mezitímním určovacím návrhu odvoláním, odvolací soud pak zabýval se odvoláním jen, pokud napadalo usnesení prvního soudu o námitce místní nepřislušnosti, a vyhověl mu, jest do tohoto usnesení nepřipustným rekurs žalobce (§ 517 c. ř. s.).

(Rozh. ze dne 22. června 1931, R I 350/31.)

Proti žalobě o zaplacení 232 Kč, zadané na okresním soudě v L., vznesl žalovaný námitku místní nepřislušnosti dovolaného okresního soudu a za řízení v první stolici učinil mezitímní určovací návrh, oceniv jeho hodnotu na 3.000 Kč. **P r v ý s o u d** vynesl rozsudek, v němž rozhodl i o žalobní prosbě a o mezitímním určovacím návrhu, i usnesením o námitce místní nepřislušnosti. I toto usnesení, i rozhodnutí ve věci samé a o mezitímním určovacím návrhu napadl žalovaný odvoláním. **O d v o l a c í s o u d** zabýval se odvoláním jen, pokud napadalo usnesení prvního soudu o námitce místní nepřislušnosti, vyhověl usnesením ze dne 6. prosince